

ปัญหาทางกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน กรณีศึกษาเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงิน
Legal Problems in Seizure or Confiscation of Property : A Case Study of Reasonable
Grounds to Believe Under the Law of Money Laundering

วรพจน์ ทองตะกุก¹, อัครกร ไชยพงษ์²

Worapoj Thongtakuk¹, Akkakorn Chaiyapong²

¹หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล 62052538114@student.sru.ac.th

²รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล Akkakorn1965@windowslive.com

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สิน ตามกฎหมายฟอกเงิน (2) กฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการยึดอายัดทรัพย์สิน ตามกฎหมายฟอกเงิน (3) แสวงหาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตามกฎหมายฟอกเงิน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบพรรณนาความ ผลการศึกษาพบว่า มาตรการกฎหมายในการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน มาตรา 48 วรรคหนึ่ง เป็นการดำเนินการที่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วย สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล เนื่องจากกฎหมายอาศัยแต่เพียง “เหตุอันควรเชื่อ” โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐาน ตามสมควรมาประกอบการพิจารณาแต่อย่างใด อันแตกต่างไปจากความคุ้มครองสิทธิโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 ที่กำหนดหลักประกันสิทธิว่ารัฐจะไม่สามารถยึดทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ กล่าวคือ จะต้องมียุติเหตุอันควรเชื่อประกอบเข้ากับพยานหลักฐานตามสมควร และภายใต้วิธีการของพระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมทางการเงิน ค.ศ. 1988 มาตรา 32 ของเครือรัฐออสเตรเลีย ได้บัญญัติรับรองในการถ่วงดุลอำนาจ โดยมอบให้ศาลเป็นผู้มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน มิใช่การมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยเจ้าพนักงานดังเช่นกฎหมายการฟอกเงินของประเทศไทย จากผลการศึกษาได้ค้นพบจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ใน 2 กรณี ได้แก่ ก) การกำหนด ให้มีการอาศัยการพิสูจน์ตามสมควรที่จะต้องมียุติเหตุอันควรเชื่อมาสนับสนุนในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และ ข) การกำหนดให้เกิดการถ่วงดุลของผู้ใช้อำนาจ โดยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจดังกล่าวแทนที่คณะกรรมการธุรกรรม

คำสำคัญ : การฟอกเงิน คำสั่งยึดอายัดทรัพย์สิน หลักสิทธิมนุษยชน

ABSTRACT

The objectives of this qualitative study were to study 1) the problems and theoretical concepts of confiscation of property from money laundering; 2) the Thai and international laws on confiscation of property under the law of money laundering; and 3) the guidelines for amending legal measures for confiscation of property under the law of money laundering. Using qualitative research methods in a descriptive form. The research findings were as follows: 1) legal measures in confiscation of property in the courtroom under the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542, Section 48, Paragraph 1, are contrary to the human rights principle on property rights of individuals because the law requires that it relies only on “reasonable grounds to believe” without relying on reasonable evidence for consideration. This is different from the rights protected by the United States Constitution of 1787, 4th Amendment That stipulates a guarantee of rights that the state will not be able to seize assets without sufficient reason, that is, there must be reasonable grounds to believe combined with reasonable evidence and under the procedures of

the Financial Transactions Reporting Act 1988, Section 32 of the Commonwealth of Australia. Legislation was established to ensure the balance of power. By giving it to the court to order the seizure or freeze of assets according to money laundering laws. It is not an order to seize or freeze assets. by officials such as Thailand's money laundering laws. Guidelines for amending legal measures in confiscation of property under the law of money laundering suggested that the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542, Section 48, Paragraph 1 should be amended in relation to the seizure or confiscation of property in two following cases: a) Establishing that there must be reasonable reliance on evidence to support the issuance of an order to confiscate or attach assets, and b) Establishing checks and balances in the exercise of power. By allowing the court to exercise such discretion instead of the Transactions Committee.

Keywords : seizure or confiscation of property, money laundering, human rights principle

บทนำ

เมื่อก้าวถึงการฟอกเงินย่อมมิใช่คำแปลกใหม่ในสังคม เนื่องจากว่าการฟอกเงินได้กลายเป็นความผิด ที่หลายประเทศได้ให้ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด อาชญากรรมการทุจริต หรือแม้แต่อาชญากรรมข้ามชาติ โดยพฤติการณ์ที่เรียกว่าการฟอกเงิน (Money Laundering) นั้น คือพฤติการณ์การนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด มาทำการซุกซ่อน โอน ยักย้าย หรือเปลี่ยนสภาพ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นสามารถนำเงินดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้เสมือนเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวได้อีก นัยหนึ่งว่า กระบวนการแปลงเปลี่ยนเงินจากเงินเทาให้เป็นเงินสะอาด อาทิ การนำเงินไปซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น หรือนำเงินที่ได้โอนต่อไปให้ผู้อื่น หรือถือเงินที่ได้ไปใช้ในต่างประเทศ หรือนำเงินไปฝากในสถาบันการเงินต่างประเทศแล้วโอนกลับมาประเทศ เป็นต้น ในยุคปัจจุบันวิธีการฟอกเงินได้ถูกพัฒนาและแทรกซึมเข้าสู่ระบบการลงทุนในกระแสทางธุรกิจอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการนำเงินไปซื้อตราสารอนุพันธ์ การซื้อสินค้าล่วงหน้า หรือการดำเนินธุรกิจในลักษณะให้ตัวแทนกระทำการ หรือที่เรียกว่าการถือหุ้นอำพราง (Nominee) เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังผลกำไร ในอนาคต ซึ่งการฟอกเงินนั้นได้กลายเป็นกระบวนการปั่นปลายของผู้กระทำความผิด แม้การฟอกเงินจะมีโทษอาชญากรรมที่มีผลกระทบบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกายและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง แต่ทว่าการฟอกเงิน ได้ถูกนับเป็นอาชญากรรมที่ทำให้วงจรการประกอบอาชญากรรมบางประเภทที่มีลักษณะการกระทำอย่างเป็นกระบวนการ ได้ก่อผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ อย่างกว้างขวาง ด้วยปัจจัยเช่นนี้ องค์การระหว่างประเทศโดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติจึงตระหนักและมุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ เพื่อทำลายเม็ดเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้นลง และเพื่อตัดสายท่อน้ำเลี้ยงที่จะเป็นปัจจัยทำให้องค์กรอาชญากรรมเติบโตและเข้มแข็งขึ้น ข้อยืนยันในการกิจดังกล่าวนี้ได้ถ่ายทอดไว้ผ่านกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่

1) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) กำหนดให้มีมาตรการเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้แก่รัฐภาคีพึงปฏิบัติ อาทิ การกำหนดให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การ ก่อการร้าย เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน และกำหนดให้มีบทลงโทษที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง ความร้ายแรงของความผิดแก่ผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล หรือการกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการที่เหมาะสมตามหลักกฎหมายภายในของตนเพื่อพิสูจน์ทราบ และอายัดหรือยึดเงินทุนใดๆ ที่ได้ใช้หรือจัดสรรเพื่อมุ่งประสงค์ในการกระทำความผิดสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตลอดจนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้นเพื่อการริบเงินทุนดังกล่าว เป็นต้น

2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (UN Convention against Transnational Organized Crime) ได้กำหนดมาตรการเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้หลากหลายมิติ ได้แก่ ข้อที่ 6 ว่าด้วยการกำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมเป็นความผิดอาญา

(Criminalization of the laundering of proceeds of crime) ข้อที่ 7 ว่าด้วยมาตรการต่อต้านการฟอกเงิน (Measures to combat money-laundering) ข้อที่ 12 ว่าด้วยการริบและการยึดอายัดทรัพย์สิน

3) ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1267 : UNSCR 1267(1999) กำหนดให้รัฐภาคีต่างๆ ยึดและอายัดทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการระบุชื่อโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติว่าเป็นผู้ก่อการร้าย เป็นต้น

จากปัญหาการฟอกเงินที่ได้กลายเป็นวาระของประชาคมโลก ประเทศไทยหาได้ละเอียดต่อการให้ความสำคัญในการป้องกันปราบปรามและจัดขบวนการการฟอกเงิน จึงได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ในส่วนของเหตุผลของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้สืบเนื่องจาก ในอดีตผู้ประกอบการกระทำความผิดกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำในรูปแบบต่างๆ ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้นและโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้น ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงิน หรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร จึงนำมาสู่การตรากฎหมายฉบับนี้

ในรายละเอียดของมาตรการกฎหมายตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ นั้น ริเริ่มขึ้นจากการกำหนดความผิดมูลฐานอันจะสามารถนำไปสู่การดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงิน เป็นสำคัญ ซึ่งบัญญัติขอบข่ายของความผิดมูลฐานไว้ในมาตรา 3 ประกอบความผิดมูลฐานจำนวนทั้งสิ้น 21 ความผิด มูลฐาน อาทิ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมาย ว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (3) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อีกจำนวน 7 มูลฐานความผิด อาทิ (1) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำการเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น ใ้แก่วันการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือการชักชวนให้เปล่งคะแนนไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2561) (2) ความผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พุทธศักราช 2556) เป็นต้น จากขอบข่ายความผิดมูลฐานที่สามารถนำไปสู่การบังคับใช้ มาตรการกฎหมายของกฎหมายฟอกเงินดังกล่าว จุดประสงค์สำคัญก็คือการไล่ล่าบรรดาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานเหล่านั้นนั่นเอง

ในการดังกล่าวนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด” ขึ้นในมาตรา 3 เพื่ออธิบายขอบเขตของสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิด ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นตัวเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดฐานฟอกเงิน การจำหน่าย จ่ายโอนด้วยประการใดๆ และรวมถึงดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวด้วย ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่ายโอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ถือเอาว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ที่ผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และอาจต้องถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ทั้งสิ้น โดยการติดตามไล่ล่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิดตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 ของกฎหมายฟอกเงินนี้ เป็นแนวคิดที่ประเทศไทยได้รับมาจาก “หลักการ Deodand” ของสหรัฐอเมริกา โดยหลักการดังกล่าวเชื่อว่า การที่รัฐไปพรากเอาทรัพย์สินมาจากบุคคลใดอันเนื่องจากการที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิด รัฐย่อมจะบังคับเอาทรัพย์สินเฉพาะอย่างอันมีความเกี่ยวพันอยู่กับ การกระทำความผิดเพื่อตัดสิทธิ์ของคนร้ายในผลประโยชน์ที่ได้มาอย่างผิดกฎหมาย โดยการยึดบรรดาอุปกรณ์และเครื่องมือของคนร้ายที่ใช้ก่ออาชญากรรมอย่างสิ้นเชิง และไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง อันถือเอาทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นสิ่งผิดกฎหมายมีผลทันทีมาตั้งแต่การกระทำความผิด ส่งผลให้ การโอนต่อกันมาเป็นลำดับทอด จึงไม่มีผลคุ้มครองให้ผู้รับโอนอ้างว่าตนได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตได้ ด้วยเหตุนี้ มาตรการติดตามไล่ล่าทรัพย์สินดังกล่าวนี้จึงมีลักษณะเป็น “ยาแรง” ที่มุ่งใช้กับผู้กระทำความผิดและผู้

ที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายฟอกเงินเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในทางเด็ดขาด อันเป็นการตอบสนองต่อแนวคิดการควบคุมอาชญากรรม หรือเรียกว่า Crime Control Model

สำหรับมาตรการตั้งต้นที่จะนำไปสู่การริบทรัพย์สินอย่างสิ้นเชิงโดยคำพิพากษาของศาลตามกฎหมายฟอกเงิน ก็คือ มาตรการยึดและอายัดทรัพย์สินในความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งบัญญัติรับรองไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของ “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ให้มีอำนาจในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีกำหนดให้ “องค์กรศาล” เป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินแต่อย่างใด กล่าวคือ คำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในชั้นการสืบสวนสอบสวนคดี โดยไม่มีการถ่วงดุลอำนาจดุลยพินิจจากองค์กรศาล โดยบทบัญญัติของฐานอำนาจในการดำเนินการ ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 48 กล่าวคือ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน (มาตรา 48 วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้ หากเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมในภายหลังด้วยก็ได้ (มาตรา 48 วรรคสอง)

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่รับรองอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินให้แก่ “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” วรรคนี้ มีข้อสังเกตว่า อาศัยแต่เพียง “เหตุอันควรเชื่อ” เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐาน มาประกอบเหตุอันควรเชื่อแต่อย่างใด ก็สามารถใช้อำนาจและกระบวนการเพื่อการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้นได้ทั้งสิ้น ซึ่งการอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อเช่นนี้ ย่อมเป็นความเบาบางในความชอบธรรมตามกฎหมายในการไปสร้างผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นกรณีกฎหมายได้มอบอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ในการใช้ดุลยพินิจตามความเชื่อทางคดีของตนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดีอย่างทั่วไป ประกอบกับประสบการณ์ของผู้รับผิดชอบคดี จนนำมาสู่สิ่งที่เรียกว่า “เหตุอันควรเชื่อ” แต่ทว่ากฎหมายกลับไม่ได้กำหนดให้นำเอาเรื่องของเหตุแห่งพยานหลักฐานตามสมควรมาพิจารณาประกอบในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินแต่อย่างใด และที่สำคัญ คือ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจดุลยพินิจตามเหตุอันควรเชื่อของเจ้าหน้าที่รัฐจากองค์กรศาลอยู่เลย อันแตกต่างไปจากกระบวนการการขอออกหมายค้น หรือหมายจับบุคคล ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจมิใช่โดยพนักงานสอบสวนในทางเบ็ดเสร็จ เมื่อคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินด้วยเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงิน ได้ก่อผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ทำให้ประเด็นว่าด้วยความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่กล่าวนี้ รัฐจึงไม่อาจละเลยมองข้ามการให้ความสำคัญไปเสียได้ เนื่องจากว่าหลักประกันสิทธิในทรัพย์สินเป็นบทความคุ้มครองภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) อยู่ด้วย ซึ่งได้ปรากฏการรับรองอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อบัญญัติที่ 17 (2) กล่าวคือ การรับรองให้บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้ หรือแม้กระทั่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ก็ได้รับรองเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้เช่นเดียวกัน ดังนั้น จากปัจจัยข้อกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินที่มีลักษณะ เป็นยาแรงที่กล่าว ได้สะท้อนผลทำให้การใช้ดุลยพินิจตามเหตุอันควรเชื่อของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อมีคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน จึงมีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอยู่อย่างกว้างขวางตามไปด้วย อันหมายความว่ารวมถึงทรัพย์สินของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามความผิดมูลฐาน หรือแม้กระทั่งทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่มีได้ตกเป็นผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัยในความผิดมูลฐาน กล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบต่อผู้บริโภคที่อยู่ด้วยอย่างมาก หากใช้เพียงแต่ต่อตัวผู้ต้องหาฝ่ายเดียว หรือก็คือเป็นผลกระทบต่อ “หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence)” ของผู้ต้องหาในคดีฟอกเงินอีกทางหนึ่ง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง

จากข้อบ่งชี้ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อ ตามกฎหมายการฟอกเงินที่ผู้ศึกษาได้แสดงไว้นี้ ย่อมเป็นกระบวนการที่ยังคงสร้างผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สิน ของผู้ถูกคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินอยู่เป็นอย่างมากและเกินสัดส่วนความเหมาะสมกับผลกระทบต่อสิทธิที่เกิดขึ้น จากการบังคับใช้กฎหมาย อันทำให้

หลักประกันสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามที่ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รับรองไว้ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน
2. เพื่อศึกษากฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน
3. เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินบนฐานความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

การบังคับใช้มาตรการกฎหมายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน อาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อโดยไม่มีการนำเอาพยานหลักฐาน ตามสมควร มาเป็นเหตุสนับสนุนในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และกฎหมายก็ได้กำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ อำนาจดุลยพินิจตามเหตุอันควรเชื่อของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมายฟอกเงินจากองค์กรศาลอยู่เลย อันแตกต่างไปจาก กระบวนการการขอออกหมายค้น หรือหมายจับบุคคลที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้ใช้ ดุลยพินิจมิใช่โดยพนักงานสอบสวนในทางเบ็ดเสร็จ การดำเนินการเหล่านี้ก่อผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนว่าด้วยหลักประกัน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งได้ปรากฏการรับรองอยู่ในปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อบัญญัติที่ 17 (2) กล่าวคือ การรับรองให้บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้ หรือแม้กระทั่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ก็ได้รับรองเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ เช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงินเกิดผล เป็นการลดทอนผลกระทบต่อหลักประกันสิทธิมนุษยชนว่าด้วย สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ผู้ศึกษาจึงตั้งสมมติฐานการศึกษา ว่า จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ใน 2 กรณี ได้แก่ กรณีการ กำหนดให้มีการอาศัยการพิสูจน์ตามสมควร มาใช้บังคับแทนที่การอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรสงสัย กล่าวคือ จะต้องมีย พยานหลักฐานมาสนับสนุนในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในชั้นสอบสวนคดี และกรณีการกำหนดให้เกิดการถ่วงดุลของ ผู้ใช้อำนาจในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน กล่าวคือ ให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจดังกล่าวแทนที่ คณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหากฎหมายในเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน กรณีศึกษาเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงิน” มีขอบเขตที่จะทำการศึกษาในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน อาทิ ทฤษฎี Crime Control แนวคิดเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน แนวคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สิน แนวคิดเกี่ยวกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมฟอกเงิน เป็นต้น

2. ศึกษากฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมาย ฟอกเงิน ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมาย ฟอกเงิน บนฐานความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาภายใต้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กล่าวคือ เป็นการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากการเอกสาร (Documentary) ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ กฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความ

วิชาการ วารสารกฎหมาย หนังสือราชการ นโยบายภาครัฐ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับ จากการศึกษาไปสู่การวิเคราะห์ จัดทำบทสรุป และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินบนฐานความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Theory) ถือกำเนิดขึ้นในระบบกฎหมายยุโรป เป็นทฤษฎี ที่มุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ มุ่งที่จะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ทฤษฎีนี้มีรากฐานทางความคิดที่ว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้ ถือว่าเป็นความล้มเหลวของรัฐ โดยประชาชนจะเป็น ผู้คอยประเมินว่าความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมเริ่มสูญเสียบ้างหรือด้อยไปหรือไม่ ซึ่งหากประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องปรามอาชญากรรมลดน้อยลง ย่อมทำให้สังคมเกิดความไม่เชื่อถือนับเท่าที่หน้าทีของรัฐ และในขณะเดียวกัน ก็จะกลายเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดกฎหมายไม่เคารพและเกรงกลัวต่อกฎหมายได้ ด้วยปัจจัยดังกล่าว ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม จึงกำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกระบวนการทางอาญาของรัฐไปที่การสร้างหลักประกันต่อสังคมว่ารัฐจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายให้ได้ ดังนั้น เพื่อให้การบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจึงต้องสร้างกลไกในเชิงเข้มข้น เพื่อดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ การค้น การจับกุมผู้กระทำความผิด การสืบสวนและการสอบสวนคดีอาญา การดำเนินคดี การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อการพิสูจน์ความผิดและบริสุทธิ์ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษ เป็นต้น ในด้านวิธีการของการดำเนินการทางคดีอาญาตามทฤษฎีนี้ หากรัฐมีความจำเป็นต้องก้าวล่วงเพื่อจำกัดสิทธิของประชาชน รัฐย่อมสามารถกระทำได้ โดยมีกลไกการควบคุมตรวจสอบการดำเนินการจากองค์กรภายนอกที่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชน เพราะฉะนั้น การบริหารงานยุติธรรมทางอาญาภายใต้ทฤษฎี การควบคุมอาชญากรรม จึงให้ความสำคัญสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนเป็นลำดับรอง ทั้งนี้ก็ด้วยจากเหตุผลในการป้องกันและป้องปรามอาชญากรรมที่เข้มแข็งและมุ่งผลสัมฤทธิ์ในความสงบสุขของสังคม ทั้งนี้จากผลของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม ได้กลายเป็นหลักการป้องกันอาชญากรรมเพื่อเป็นการสนับสนุนในเชิงวิธีการของการควบคุมอาชญากรรม ให้มีรายละเอียดกระจ่างชัดยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเรียกได้อีกชื่อว่า “ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม” ที่นับเป็นหลักการที่ต่อเนื่องมาจากทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) อันมีตัวแบบของการป้องกันอาชญากรรมตามงานเขียน ด้านอาชญาวิทยา ของ “C.R. Jeffery (1971)” ซึ่งอธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “Crime Prevention Through Environmental Design” จำนวน 3 แนวทาง ได้แก่ ก. ตัวแบบการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent Model) กล่าวคือ เน้นการปราบปรามลงโทษผ่านกระบวนการยุติธรรม ทำให้ประชาชนในสังคมเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิด ข. ตัวแบบฟื้นฟูแก้ไข (Rehabilitation Model) กล่าวคือ เน้นการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด และฟื้นฟูแก้ไขสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่ การกระทำความผิด อาทิ ความยากจน การขาดการศึกษาและสวัสดิการสนับสนุนจากรัฐ เป็นต้น และ ค. ตัวแบบการป้องกันโดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Crime Control Through Environmental Engineering) ซึ่งนับเป็นตัวแบบใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 20 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี และการออกแบบทางวิศวกรรมในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมตั้งแต่แรก ได้แก่ การออกแบบผังเมือง อาคารสถานที่ ร้านค้า ไฟส่องสว่างในการตัดช่องโอกาสในการกระทำความผิด เป็นต้น

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน

แนวคิดการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน จัดได้ว่าเป็นหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในรูปแบบหนึ่งที่บรรดารัฐเสรีประชาธิปไตยให้การรับรองคุ้มครองไว้โดยรัฐธรรมนูญและรวมถึงกฎหมายฉบับอื่นๆ จนนำไปสู่การก่อให้เกิดเป็นความคุ้มครองที่เรียกกันว่า “หลักกรรมสิทธิในทรัพย์สิน” ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

รับรองไว้ในมาตรา 1336 ความว่า “เจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” หลักกรรมสิทธิ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะแสดงบทบาทพร้อมกันสองด้าน กล่าวคือ ด้านหนึ่งจะทำให้เอกชนมีอิสระในการใช้สอยทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตน ส่วนอีกด้านหนึ่ง กรรมสิทธิ์จะก่อความผูกพันต่อสังคม กล่าวคือ การใช้สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของสังคมอยู่ด้วยในฐานะที่เจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม คำว่า “กรรมสิทธิ์” มาจากคำว่า “Dominium” ในกฎหมายโรมัน ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมาย Corpus Jurist Civiler ของพระเจ้าจัสติเนียน โดยกฎหมายถือว่าเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งในแดนสถาบันกฎหมายเอกชน ได้อธิบายลักษณะสำคัญของหลักกรรมสิทธิ์ โดยมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ 1) กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิเด็ดขาด 2) กรรมสิทธิ์ก่อให้เกิดอำนาจหวงกัน และ 3) กรรมสิทธิ์มีลักษณะถาวร ก่อสิทธิให้เจ้าของกรรมสิทธิ์สามารถครอบครอง ใช้สอย และมีสิทธิที่จะได้ดอกผล จำหน่าย จ่ายโอน และแม้กระทั่งการทำลายทรัพย์สินของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แนวความคิดเกี่ยวกับการให้ ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน ปรากฏเป็นข้อความคิดเห็นของ “Aristotle” โดยเขา ได้แสดงทัศนะต่อสิทธิในทางกรรมสิทธิ์ของพลเมืองของรัฐว่า ต้องยอมรับในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเพราะกรรมสิทธิ์ ส่วนบุคคลก่อให้เกิดคุณค่าทั้งทางภาคเศรษฐกิจและศีลธรรม กล่าวคือ ในแง่เศรษฐกิจหลักกรรมสิทธิ์จะกระตุ้นให้คนอยากทำงานเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สินส่วนตัวให้มากขึ้น ขณะเดียวกันการมีทรัพย์สินส่วนบุคคลทำให้สามารถแยกส่วนได้ส่วนเสียของคนในสังคมได้ชัดเจนยิ่งกว่า และทำให้เกิดความขัดแย้งน้อยกว่าการให้ทรัพย์สินเป็นของส่วนรวม สำหรับ ในแง่ศีลธรรมนั้นทรัพย์สินส่วนบุคคลทำให้คนมีศักดิ์ศรี กล่าวคือ เมื่อมีทรัพย์สินส่วนตัวแล้ว ย่อมทำให้ไม่ต้องพึ่งพา คนอื่น และที่สำคัญทรัพย์สินส่วนตัวยังสามารถแบ่งปันให้บุคคลอื่น และตกทอดแก่กันในทางมรดก ทรัพย์สินจึงเป็น สิ่งที่แสดงออกถึงคุณธรรมความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม ทั้งนี้ ข้อความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้น ได้รับการสนับสนุนจาก “Jean Bodin” เป็นอย่างมาก โดยเขามีความคิดสนับสนุนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ส่วนบุคคล โดยกล่าวในทางสรุปความไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินเพราะสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิธรรมชาติและรัฐต้องให้การรับรองและคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวแก่ประชาชนด้วย จากความเห็นของ “Jean Bodin” จึงเป็นข้อยืนยันว่าสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิธรรมชาติที่มนุษย์พึงได้รับ หรือก็คือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานนั่นเองอย่างไรก็ดี “Leon Duguit” นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ได้มีความคิดปฏิเสธแนวความคิดของ “Jean Bodin” ในประเด็นที่ว่า สิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติชนิดหนึ่งของมนุษย์ โดยเขามีความเห็นต่างออกไปว่า สิทธิในทรัพย์สินจะต้องมีอยู่เนื่องจากหน้าที่ตามสังคมชนิดหนึ่ง กล่าวคือ เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินจะใช้สอยทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้นหาได้ไม่ แต่จะต้องปฏิบัติตามภาระผูกพันที่มีต่อสังคมอีกด้วย ฉะนั้นรัฐจึงชอบที่จะเข้ามาแทรกแซง การใช้สอยทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ อนึ่ง ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ยอมรับว่าสิทธิในทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดและเป็นสิทธิตามธรรมชาติ แต่ทั้งนี้สิทธิในทรัพย์สินที่กล่าวก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า สิทธิ ในทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อการบรรลุถึงสิ่งที่ดีที่สุดของประชาคมทางการเมืองด้วย กรณีจึงจะได้รับการมองว่า การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินคงมีอยู่เพียงบางส่วนเท่านั้น กล่าวคือ ไม่ห้ามที่รัฐจะพรากกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปจากเอกชน แต่รัฐต้องจ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรมให้แก่เอกชนนั้นด้วย ปัจจุบันสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สินถูกรับรองไว้ในมาตรา 14 วรรคหนึ่งของกฎหมายพื้นฐาน (Basic Law/Grundgesetz) โดยวางหลักขึ้นว่า เอกชนชอบที่จะใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพย์สินของตนในทุกกรณีที่กฎหมายอนุญาตไว้ แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายพื้นฐานก็ได้กำหนด “หน้าที่ในทางสังคม (Social Obligation)” ของสิทธิในทรัพย์สิน ไว้ในวรรคสองของมาตราเดียวกันว่า “ทรัพย์สินก่อให้เกิดหน้าที่ การใช้สอยทรัพย์สินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” อันหมายความว่า สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของเอกชนได้ถูกจำกัดไว้โดย “ประโยชน์ของคนทั้งชาติ (Commonweal)” ซึ่งมีผลทำให้สิทธิในทรัพย์สินได้สูญเสียความสำคัญ และหมดสภาพของการเป็นสิทธิสูงสุดและเด็ดขาด และเป็นที่ยอมรับกันว่า สิทธิในทรัพย์สินที่ไม่ใช่เงื่อนไขและละเมิดมิได้นั้น ไม่สามารถเป็นไปได้อีกต่อไปในความเป็นจริง ทำให้ในระบบกฎหมายของเยอรมนีการใช้สอยทรัพย์สินของเอกชนจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและไม่ไปกระทบต่อประโยชน์ของเอกชนอื่นด้วย และรัฐมีความชอบธรรมในอันที่จะจำกัดสิทธิในทรัพย์สินผ่านทางบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ โดยจะต้องสร้างความสมดุลของสิทธิในทรัพย์สินผนวกเข้ากับประโยชน์สาธารณะ

1.3 หลักสิทธิมนุษยชนกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน

จากปัจจัยเหตุที่ “Jean Bodin” มีความคิดในทางสนับสนุนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งเขา มีความคิดขึ้นว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินเพราะสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิธรรมชาติและรัฐต้องให้การรับรองและคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวแก่ประชาชนด้วย สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลจึงได้รับการขยายอธิบายถึงความเป็นสิทธิมนุษยชนอยู่ในตัวของสิทธิ โดยผู้สานต่อแนวคิดว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติ หรือเป็นสิทธิมนุษยชนนี้ คือ “John Lock” เขามีความเชื่อเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะผู้โยงอยู่กับปรัชญาของคริสต์ศาสนาที่ว่า เมื่อพระเจ้าทรงสร้างโลกและมนุษย์พระองค์เองได้มอบสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติให้เป็นสมบัติร่วมสำหรับให้มนุษย์ทุกคนได้กินได้ใช้เสมอหน้ากัน ความเชื่อดังกล่าวนี Lock ได้นำมาขยายความต่อยอดทางความคิด ปรากฏเป็นข้อสรุปรวบยอด คือ ทุกคนมีสิ่งหนึ่งติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนกัน สิ่งนี้คือ สิทธิโดยธรรมชาติ (Natural rights) ทำให้มนุษย์มีสิทธิที่จะอ้างความเป็นเจ้าของ ในสิ่งที่พระเจ้าทรงประทานมาให้กินให้ใช้ร่วมกันและคนทุกคนมีสิทธิในลักษณะเช่นนี้บนความเสมอภาคกัน ในทางรายละเอียด Lock ได้ขยายความเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินต่อไปอีกว่า มนุษย์มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะอ้างความเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน กล่าวคือ เมื่อพระเจ้าทรงประทานสิทธิให้มนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่หากบางคนพอใจที่จะสงวนสิทธิของตนเอาไว้ไม่ใช้อย่างเต็มความสามารถ หรือบางคนมีความอดสาหะมาก ในการสะสมทรัพย์สินซึ่งผล แห่งแรงงานนั้นยอมทำให้เขาสะสมทรัพย์สินส่วนตัวได้มากตามไป แต่กระนั้น Lock ก็ให้ทรรศนะเพิ่มเติมว่า สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลควรมีจำกัด กล่าวคือ มนุษย์มีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เขาสามารถหาได้ด้วยแรงกายของเขา และสามารถใช้จ่ายประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตโดยไม่สูญเสีย ส่วนเกินจากนั้นไม่ใช่สิทธิของเขาแต่เป็นของผู้อื่น อนึ่ง แนวคิดของ Lock ในส่วนนี้อาจกล่าวได้ว่าอยู่บนพื้นฐานของข้อจำกัดในการบริโภคของมนุษย์ กล่าวคือ ควรมีทรัพย์สิน ที่หาได้ด้วยแรงกายพอเพียงเท่าที่จะบริโภคได้โดยไม่ทิ้งสูญเปล่า อย่างไรก็ตาม ทรรศนะของ Lock ที่กล่าวมาได้ปรากฏ ข้อโต้แย้งจากฝ่ายเสรีประชาธิปไตย โดยมีทรรศนะโต้แย้งว่าไม่ควรจำกัดสิทธิในการสะสมทรัพย์สินของบุคคล นอกจากนี้ Lock ยังเสนอหลักการขึ้นอีกว่าทรัพย์สินเป็นสิทธิที่พรากรอกจากมนุษย์ไม่ได้ (inalienable rights) และเป็นคุณสมบัติที่เป็นของมนุษย์มาตั้งแต่ก่อนสังคมการเมืองจะถูกสถาปนาขึ้น การเข้าร่วมในพันธสัญญาเพื่อก่อตั้งรัฐและจัดตั้งรัฐบาล (Civil government) ก็เพื่อประกันเสรีภาพในการใช้สิทธินี้ ทั้งนี้เพราะในสภาวะธรรมชาติไม่มีความแน่นอนและสะดวกสบาย และการใช้สิทธิเหล่านี้ก็ไม่มีอำนาจที่จะคอยคุ้มครองปกป้องสิทธิให้คงอยู่ถาวร จึงทำให้มนุษย์มีธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อกัน จนกระทั่งในกาลต่อมาหลักการสิทธิที่กล่าวนีปรากฏการรับรองยืนยันในทางหลักการโดยคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 และรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 โดยได้ให้การรับรองสิทธิประการนี้โดยมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อความการคุ้มครอง ทั้งนี้ ในประเด็นการรับรองกรรมสิทธิ์คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionel) ได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัย ลงวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1982 และวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1982 ว่า หลักกรรมสิทธิ์ยังทรงคุณค่าอยู่อย่างสมบูรณ์ในฐานะหลักการพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินที่เกินขอบเขต หรือเป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ขอบที่จะถูกตรวจสอบและทักท้วงได้ จากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายสภาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 หลักประกันว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล อันเป็นสิทธิในประเภทสิทธิพลเมือง ก็ถูกรับรองขึ้นในข้อบัญญัติที่ 17 กล่าวคือ ทุกคน มีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยตนเอง และโดยร่วมกับผู้อื่น บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้ และได้แผ่ขยายวงทางความคิดไปยังรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมถึงประเทศไทย

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับเหตุอันควรเชื่อ

เมื่อกล่าวถึงเหตุอันควรเชื่อ ถ้อยคำดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ว่าด้วยการค้นในที่รโหฐานที่ไม่ต้องอาศัยหมายค้น ที่ว่า “ห้ามมิให้คนในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้... (4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควร ว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อวาเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน ถ้อยบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ที่กล่าวนี ได้ปรากฏการจำแนก “เหตุอันควรเชื่อ” กับกรณีของ “พยานหลักฐานตามสมควร” ออกจากกัน เนื่องจากกฎหมายใช้คำว่า “ประกอบทั้งต้องมี...” ไว้ในข้อกฎหมาย ดังนั้น เหตุอันควรเชื่อ ที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อการค้นในที่รโหฐาน จึงต้องอาศัย 2 สิ่งผนวกเข้าด้วยกัน ได้แก่ 1) พยานหลักฐานตามสมควรว่า

สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น 2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนินเข้ากว่าจะเอาหมายคนมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน ในรายละเอียดของเหตุอันควรเชื่อ นั้น ระดับของเหตุอันควรเชื่อจะมีความเข้มข้นมากกว่า “เหตุอันควรสงสัย” ซึ่งถ้อยคำของเหตุอันควรสงสัยที่กล่าวนี้ ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นกรณีเกี่ยวกับการค้นตัวบุคคล โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 93 ความว่า “ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมิใช่สิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด” เหตุอันควรสงสัยจึงเป็นเรื่องกรณีว่าด้วยดุลยพินิจอย่างมากของตำรวจ หรือฝ่ายปกครอง กล่าวคือ ไม่อ้างอิงในเรื่องของพยานหลักฐานตามสมควรมาเกี่ยวข้อง อันแตกต่างไปจากกรณีของการร้องขอให้ศาลมีหมายค้นซึ่งเป็นหมายอาญาประเภทหนึ่ง ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ขอออกหมายค้นจะต้องแสดงพยานหลักฐานตามสมควร รวมถึงบรรดาข้อมูล หรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มาประกอบกันแล้ว ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ หรือเรียกว่า “เหตุอันควรเชื่อ” ว่าในเคสสถานหรือที่รโหฐานนั้นจะต้องมีหลักฐานสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อย่างแน่แท้ ซึ่งกรณีที่กล่าวนี้ได้นำมาใช้บังคับแก่กรณีของการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นด้วย ด้วยเหตุนี้ เหตุอันควรเชื่อตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงต้องยึดโยงอยู่กับพยานหลักฐานตามสมควรอย่างมีนัยสำคัญ มีข้อสังเกตว่า กรณีของเหตุอันควรเชื่อที่กล่าวนี้ ยังปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 อีกด้วย กล่าวคือ เป็นกรณีของการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อ มีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกัน ไม่น่าเชื่อถือ (5) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล แต่ทว่ากรณีของมาตรา 108/1 นี้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไปถึงการให้ค้ำประกันถึงพยานหลักฐาน ตามสมควรแต่อย่างใด เพียงแต่ระบุเหตุที่จะนำมายกอ้างเพื่อมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเท่านั้น

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ความหมายของการฟอกเงิน (Money Laundering) ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้มีการกำหนดนิยามไว้โดยเฉพาะ หากแต่ได้ทำการกำหนดถึงลักษณะวิธีการอันเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ คือ ผู้ใดโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด หรืออำพรางลักษณะ ที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน นอกจากนี้ ภายใต้นิยาม คำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ยังได้มีการอธิบายขอบข่ายความหมายในการนี้ไว้ด้วย 3 กรณี ดังนี้ (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงิน (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามกรณี (1) หรือ (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตามกรณี (1) หรือ (2) ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตามกรณี (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็น ของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด นอกจากข้อกฎหมายที่ได้อธิบายถึงวิธีการที่เรียกว่าการฟอกเงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว ในความเห็นทางวิชาการได้ปรากฏการอธิบายความหมายของการฟอกเงินไว้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น “สีหนาท ประยูรรัตน์” กล่าวขึ้นว่า การฟอกเงิน คือการกระทำอันเป็นการ แปรสภาพ หรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิด หรือได้มาจากการมีส่วนร่วม ในการกระทำความผิด มีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และยังหมายความรวมถึงการกระทำอัน เป็นการปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริงของแหล่งที่มาของทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิด หรือได้มา จาก

การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือกรณี “ไชยยศ เหมะรัชตะ” กล่าวขึ้นว่า การฟอกเงินมิได้จำกัดแต่เฉพาะการกระทำ แก่เงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำเนินการใดๆ แก่ทรัพย์สินต่างๆ อันได้มาจาก การกระทำความผิดด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำว่า “ฟอกเงิน” ย่อมเป็นที่เข้าใจว่า มิใช่จำกัด เฉพาะการ “ฟอกเงิน” เท่านั้น แต่รวมถึงการ “ฟอกทรัพย์สิน” ด้วย แต่มักเรียกรวม ๆ กันว่า “ฟอกเงิน” ดังนั้น จึงอาจสรุปคำจำกัดความของ “การ ฟอกเงิน” หมายถึง การกระทำความผิด ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยให้เงินหรือทรัพย์สินใดๆ ซึ่งมีที่มาจากจากการกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากการฟอกเงิน มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินจากกฎหมายฟิดเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประเทศไทย

การบังคับใช้มาตรการกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย ยึดโยงอยู่กับความผิดมูลฐานที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสำคัญ ซึ่งกฎหมายฟอกเงินได้จำกัดขอบข่ายฐานความผิดที่จะนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินไว้เพียง 28 มูลฐานความผิด ได้แก่ (1) ความผิดมูลฐานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จำนวน 21 มูลฐานความผิด และ (2) ความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่นที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันประกอบด้วยความผิดมูลฐานอื่น อีกทั้งสิ้น 7 มูลฐานความผิด จากขอบข่ายความผิดมูลฐานที่สามารถ นำไปสู่การบังคับใช้มาตรการกฎหมายของกฎหมายฟอกเงินดังกล่าวเหล่านี้ จุดประสงค์สำคัญของการบังคับใช้มาตรการกฎหมาย ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ก็คือการไล่ล่าบรรดาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานเป็นนัยสำคัญ โดยกระบวนการตั้งต้นของการมีคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินในคดีการฟอกเงินนั้น ได้ถูกบัญญัติรับรองไว้โดยพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยหมวด 6 ว่าด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งกระบวนการขั้นตอน เริ่มต้น จะมาจากมาตรา 48 โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของ “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ให้มีอำนาจในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กล่าวคือ ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับ การทำธุรกรรมหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยัก ย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน (มาตรา 48 วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้ หากเป็นกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไปก่อนแล้วรายงานต่อ คณะกรรมการธุรกรรมในภายหลังด้วยก็ได้ (มาตรา 48 วรรคสอง) จากบทบัญญัติ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่รับรองอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ มีข้อสังเกตว่า อาศัยแต่เพียง “เหตุอัน ควรเชื่อ” เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานอื่นใดมาประกอบเหตุอันควรเชื่อแต่อย่างใด ในส่วนของขอบข่ายของ อำนาจยึดและอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน หมายรวมไปถึงทรัพย์สินของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามความผิดมูลฐาน และ ของบุคคลภายนอกที่มีได้ตกเป็นผู้ต้องหา หรือของบุคคลที่มีได้ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องสงสัยในความผิดมูลฐาน จำนวน 28 ความผิด ด้วย ในการดังกล่าวนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน เกี่ยวกับกระทำความผิด” ขึ้นในมาตรา 3 เพื่ออธิบายขอบเขตของสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้อีก ส่วนหนึ่ง ประกอบด้วย (1) สิ่งที่เป็นตัวเงิน หรือ (2) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดฐานฟอกเงิน (3) การ จำหน่าย จ่ายโอนด้วยประการใด ๆ และรวมถึงดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวด้วย ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่ายโอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทาง ทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ตาม หากกรณีเป็นไปเช่นนี้กฎหมายฉบับนี้จะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ ผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และอาจต้องถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ทั้งสิ้น โดยคำว่า “บุคคลใด” ตามนัยแห่งนิยามศัพท์กฎหมาย ดังกล่าวนี รวมความไปถึง ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา หรือแม้กระทั่งบุคคลภายนอกอื่นที่ เป็นผู้สุจริตและมีได้ตกอยู่ในข่ายการตั้ง ข้อหาผู้ฟอกเงินอยู่ด้วย ซึ่งกฎหมายจะเรียกว่า “ผู้มีส่วน ได้เสียในทรัพย์สิน” มีข้อสังเกตว่า กรณีของเหตุอันควรเชื่อนี้ ใน รายละเอียดความหมายหรือคำจำกัดความนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ไม่มี การกำหนดนิยามไว้โดยตรง แต่ปรากฏ ข้อกฎหมายในทางเทียบเคียงได้จากคำว่า “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” ที่ระบุ

อธิบายไว้ในมาตรา 3 กล่าวคือ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียว หรือหลายครั้ง และให้หมายความรวมถึงการพยายามกระทำธุรกรรมดังกล่าวด้วย ดังนั้น ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามนิยามแห่งกฎหมาย จึงเกิดขึ้นได้ใน 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทธุรกรรมที่มีเหตุ อันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายฟอกเงิน ประเภทธุรกรรมที่มีเหตุ อันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน และประเภทธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามี การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

2.2 กฎหมายระหว่างประเทศ

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948) ถือเป็นเอกสารสากลที่ทั่วโลกตกลงใช้ร่วมกันเป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่เสรีภาพและความเท่าเทียม โดยการปกป้องสิทธิมนุษยชนของทุกคนในทุกแห่งหนอย่างเสมอภาคกัน เอกสารสากลฉบับนี้นับเป็นนวัตกรรมร่วมสมัยทางประวัติศาสตร์ ที่นานาประเทศเห็นพ้องกันว่า “สิทธิและเสรีภาพ” (Rights and Liberty) เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพิทักษ์ปกป้อง ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเสรี เท่าเทียม และมีศักดิ์ศรีในฐานะที่เป็นมนุษย์ กล่าวได้อีกบทหนึ่งว่า เปรียบเสมือนเสาหลักซึ่งนำให้รัฐต้องคำนึงและตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยมีอาจจะเลยความรับผิดชอบนั้น ไปได้ อย่างไรก็ดี ปฏิญญาสากลฉบับดังกล่าวนี้ได้สะท้อนผลในลักษณะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในรูปแบบหนึ่ง โดยมีบริบทเปรียบเทียบข้อเสนอแนะซึ่งนำหรือแนวทางปฏิบัติให้แก่รัฐต่างๆ ได้นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติต่อหลักการสิทธิมนุษยชนภายในเป็นสำคัญเท่านั้น แต่มิได้ปรากฏสภาพบังคับอย่างเช่นกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปแต่อย่างใด ดังคำกล่าวอธิบายของ “Eleanor Roosevelt” ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กล่าวถึงสถานะของปฏิญญาสากลฉบับนี้ไว้ว่า “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่ใช่สนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศและไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายหากแต่มันมีลักษณะเป็นเอกสารที่แสดงถึงหลักการของสิทธิมนุษยชนอันไม่อาจโอนให้แก่กันได้ซึ่งได้ก่อตั้งมาตรฐานสากล เพื่อบรรลุผลสำหรับประชาชนและประเทศทั้งปวง” สำหรับบทบัญญัติหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลจากการดำเนินคดีอาญา ปรากฏความคุ้มครองสิทธิในหลักการสากล อาทิ (1) บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and non-discrimination) (ข้อบัญญัติที่ 2) (2) บุคคลจะถูกกระทำทรมาน หรือการปฏิบัติ หรือ การลงโทษที่โหดร้าย อย่างไร้มนุษยธรรม หรือการกระทำที่เป็นการร้ายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ (ข้อบัญญัติที่ 5) และบุคคลใดจะตกอยู่ในความเป็นทาส หรือสภาวะจำยอมไม่ได้ (3) มนุษย์ทุกคนย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอย่างใดๆ (ข้อบัญญัติ ที่ 7) สำหรับการรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลนั้น ถูกรับรองขึ้นในข้อบัญญัติที่ 17 กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยตนเอง และโดยร่วมกับผู้อื่น บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้

(2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท ค.ศ. 1988

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 มีการลงนามรับรอง ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1988 รู้จักกันในชื่อว่า “Vienna Convention” หรือ “อนุสัญญาเวียนนา” อนุสัญญาฉบับนี้เป็นอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดฉบับแรก ที่กำหนดให้รัฐภาคีสมาชิกจะต้องดำเนินการตามเท่าที่จำเป็นเพื่อนำบทบัญญัติไปเป็นแนวทางเพื่อตราขึ้นเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของรัฐตน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถริบทรัพย์สินที่เป็นผลตอบแทนจากการกระทำความผิดอาญากรรมยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการนี้รวมถึงวัสดุและอุปกรณ์หรือเครื่องมือ ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใดๆ ในการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ด้วย การตราอนุสัญญา มีความมุ่งหมายด้านเจตนารมณ์ที่จะตัดผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการลักลอบค้ายาเสพติด โดยกำหนดบทบัญญัติมาตราในเชิงให้สามารถริบทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพที่มากกว่าหลักการริบทรัพย์สินเดิม ที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดวัตถุแห่งการริบนอกจากที่เป็นทรัพย์สินแล้ว ยังให้รวมถึงการทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างถาวรโดยคำสั่งศาล

หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นด้วย ในการดำเนินการริบทรัพย์สินนั้น อนุสัญญาบัญญัติให้การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้ถูกแปรสภาพเป็นทรัพย์สิน อันแล้วสามารถกระทำได้ โดยให้ถือเสมือนว่าทรัพย์สินที่ได้แปรสภาพไปแล้วนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือหากทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้น ถูกนำไปรวมอยู่กับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็ยังสามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ แต่จะถูกจำกัดให้ริบได้ไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ในประเด็นของนิยามศัพท์นั้น คำว่า “การอายัด” หรือ “การยึด” ถูกอธิบายไว้ในข้อ 1 บทนิยาม ซึ่งอธิบายว่า การอายัด หรือการยึด หมายถึง การห้ามเป็นการชั่วคราวมิให้มีการโอน แปรสภาพ จำหน่าย หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน หรือ การยึดถือหรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวตามคำสั่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยในข้อ 5 2. และ 3. ได้กำหนดให้แต่ละภาคีจะต้องรับเอามาตรการตามที่อาจจำเป็น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนสามารถระบุสืบหาแหล่งที่มาของการอายัด หรือยึดผลตอบแทน ทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะริบทรัพย์สินในที่สุด และเพื่อการดำเนินมาตรการซึ่งอ้างถึงในข้อนี้ แต่ละภาคีจะต้องให้อำนาจแก่ศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นของตนในการสั่งให้จัดหาหลักฐานทางการเงิน การพาณิชย์ การธนาคาร หรือสิ่งให้ยึดหลักฐานเหล่านั้น ซึ่งภาคีใดจะต้องไม่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของข้อนี้โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความลับทางการเงิน ข้อสังเกต สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น ในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ในการนี้ด้วย

2.3 กฎหมายต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟิเดเงิน ประกอบด้วย 2 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย มีรายละเอียด ดังนี้

1) สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา นับเป็นประเทศแรกๆ ที่ให้กำเนิดแนวคิดและรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันสืบเนื่องมาจากการดำเนินทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ และรวมถึงธุรกิจไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยนำมาตรการการยึด อายัด และริบทรัพย์สินมาไล่ล่าบรรดาทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายขึ้นมาใช้บังคับหลายฉบับ ทั้งนี้เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวเป็นลำดับได้ ดังนี้

(1) กฎหมาย Federal Crimes and Criminal Procedure กฎหมายฉบับนี้ นับเป็นกฎหมายเบื้องต้น ของสหรัฐอเมริกาในการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับการเงิน รวมทั้งการนำเข้า หรือนำออกซึ่งตราสาร หรือเอกสารทางการเงินประเภทต่างๆ โดยมีกำหนดโทษและลักษณะการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษเพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน รวมถึงการนำเงิน หรือตัวเงิน เข้าหรือออกประเทศโดยเฉพาะแต่ทว่ากฎหมายฉบับนี้ยังไม่มีลักษณะที่กำหนดขึ้นเป็นข้อบังคับชี้ความผิดมูลฐานว่าด้วยการฟอกเงินอย่างชัดเจน

(2) กฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 กฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถาบันทางการเงินมีหน้าที่ในการรายงานดำเนินธุรกรรมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐได้รับทราบข้อมูล เพื่อต้องการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณเงิน และความเคลื่อนไหวของกระแสเงินที่นำเข้าหรือโอนออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในธนาคาร หรือสถาบันการเงิน เพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา กฎหมายภาษีอากร และอื่นๆ ซึ่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถติดตามร่องรอยทางการเงินของผู้กระทำความผิดได้สะดวกยิ่งขึ้น และยังเป็นการป้องกันการประกอบกิจกรรม ที่ผิดกฎหมายอีกทางหนึ่ง โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดมาตรการติดตามการฝากเงินผ่านทางสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินมีหน้าที่ที่ต้องจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงินไว้ และรายงานข้อมูลนั้นต่อหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถติดตามร่องรอยเส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดได้

(3) กฎหมาย Money Laundering Control Act of 1986 หรือ รัฐบัญญัติการควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เข้ามาแก้ไขช่องว่างของกฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 ที่ใช้บังคับมาอยู่เดิม ซึ่งไม่เพียงพอต่อการต่อต้านการฟอกเงินที่ลุกลามมากยิ่งขึ้น ทำให้ในปี ค.ศ. 1986 รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงได้ประกาศใช้กฎหมาย Money Laundering Control Act 1986 (MLAC) โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกฎหมายกำหนดความผิด

เกี่ยวกับการฟอกเงินโดยเฉพาะ แต่มีได้อยู่ในลักษณะการกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายมูลฐานความผิดตั้งแต่บังคับใช้อยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย กล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมาย MLAC กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นวงช่วยของการฟอกเงินไว้ในทางกว้างในลักษณะเป็น “คำนิยามความหมายโดยกฎหมาย” ขึ้นในบทบัญญัติมาตรา 18 U.S.C. มาตรา 1956 นัยว่า “หากปรากฏกรณีที่มีการโอนเงินในลักษณะการกระทำธุรกรรมทางการเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย โดยที่ผู้กระทำรู้ว่าเงินนั้นเกี่ยวพันหรือเป็นดอกผลที่ได้รับมาจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายผ่านสถาบันทางการเงิน หรือการทำธุรกรรมทางการเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายอย่างใดๆ ซึ่งมีเจตนาในทางสนับสนุนการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือรู้อยู่แล้วว่าการถ่ายโอนเงินทางบัญชีที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการมุ่งเพื่อปกปิดแหล่งที่มา หรือเจ้าของเงินที่แท้จริง และรวมถึงกรณีการมีเจตนาหลบเลี่ยงการตรวจสอบหรือการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน ผู้นั้นเป็นผู้กระทำการฟอกเงิน จากความหมายของการฟอกเงินตามกฎหมาย MLAC ดังกล่าวนี้ กฎหมาย จึงมุ่งการกำหนดห้ามการกระทำเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในลักษณะทั่วไปของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจากการกระทำการในลักษณะใช้ธุรกรรมทางการเงิน เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน อันสามารถนำมาใช้ตรวจสอบกระบวนการฟอกเงินได้ทั้งกรณีบุคคลธรรมดา นิติบุคคล และสถาบันทางการเงิน

(4) กฎหมาย U.S.A. Patriot Act 2001 กฎหมายดังกล่าวนี้ เป็นกฎหมายฉบับใหม่ที่ปราบปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ เนื่องจากเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขัดขวางและลงโทษการกระทำที่เป็นการก่อการร้ายในสหรัฐอเมริกา และเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้กับมาตรการการป้องกัน ตรวจสอบ และดำเนินคดีต่อการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงิน แก่การก่อการร้ายในระดับสากล ตลอดจนเสริมสร้างประสิทธิภาพของกลไกในการบังคับใช้กฎหมายต่อการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในลักษณะเป็นกฎหมายยาแรง ทั้งนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดมาตรการพิเศษ เช่น การเข้าถึงและตรวจสอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การดักฟังสายสนทนาทางโทรศัพท์ เป็นต้น รวมถึงการกำหนดฐานความผิดเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการก่อการร้ายข้ามชาติและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งให้อำนาจ เจ้าพนักงานในการดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน

2) เครื่องมือออสเตรเลีย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของเครือรัฐออสเตรเลีย มีด้วยกันทั้งสิ้น 5 ฉบับ

(1) กฎหมาย Customs Act 1901 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐมีอำนาจในการยึดรายได้ที่ได้มาจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะรายได้นั้นจะเป็นเงินสด เช็ก หรือทรัพย์สินอื่นใดรวมถึงการให้อำนาจศาลในการสั่งปรับได้สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการซื้อขายธุรกิจยาเสพติด

(2) กฎหมาย Proceeds of Crime Act 1987 เป็นกฎหมายที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้อำนาจศาลสามารถสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้ หรือเกี่ยวข้องกับการทำความผิดได้ และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออำนาจศาลเพื่อสั่งให้สถาบันทางการเงิน นำส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อว่าบุคคลนั้นกำลังทำ หรือกำลังจะทำ หรือเกี่ยวข้องกับการทำความผิดซ้ำร้ายแรง ทั้งนี้ กำหนดให้สถาบันทางการเงิน มีหน้าที่ต้องเก็บรักษาหลักฐานธุรกรรมทางการเงินไว้เป็นเวลาอย่างน้อย 7 ปี โดยมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้ กรณีบุคคลธรรมดา ปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีนิติบุคคล ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

(3) กฎหมาย Financial Transaction Report Act 1988 มีวัตถุประสงค์และหลักการครอบคลุมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภท กล่าวคือ ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นเงินสดเท่านั้น และมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเข้าไปทำการสืบสวนสอบสวนพฤติการณ์การทำความผิดต่างๆ ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้จะถือว่า ได้ให้อำนาจรัฐในการสืบสวนเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ผูกโยงกำหนดไว้กับความผิดมูลฐาน แต่อย่างไร จึงสามารถนำมาตราการกฎหมายดังกล่าวนี้มาใช้ได้กับทุกฐานความผิด ทั้งนี้ ในมาตรา 32 ของกฎหมายฉบับนี้ได้รับรองอำนาจให้ “ผู้บริหาร AUSTRAC” มีอำนาจในการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือการทำธุรกรรมทางการ

เงินไว้เป็นการชั่วคราวได้ หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงิน

(4) กฎหมาย Telecommunication Act 1997 กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ ได้เพิ่มอำนาจในการใช้มาตรการพิเศษในการแสวงหาข้อมูลและติดตาม หรือรับทราบข่าวสารทางอุปกรณ์สื่อสาร โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถขอลายศาลเพื่อดักฟังทางโทรศัพท์ได้ แต่กระทำได้เฉพาะในกรณีที่สำคัญเท่านั้น รวมทั้งสามารถใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินด้วย

(5) กฎหมาย Australian Criminal Code Act 1995 กฎหมายฉบับนี้ ได้ให้ความหมายของเงินที่ได้จากอาชญากรรมไว้ในมาตรา 400.1 ว่าหมายถึง เงิน หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้มา หรือรับรู้ทั้งหมด หรือบางส่วนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมโดยบุคคลใดก็ตามจากการกระทำความผิดตามกฎหมาย (proceeds of crime" means any money or other property that is wholly or partly derived or realised, directly or indirectly, by any person from the commission of an offence against a law) ทั้งนี้ มาตรา 400. 2 ยังได้ให้คำจำกัดความของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับเงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ไว้ด้วย กล่าวคือ หากบุคคลนั้นกระทำความผิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังต่อไปนี้ 1) รับ ครอบครอง ปกปิด หรือจำหน่ายเงิน หรือทรัพย์สินอื่น 2) นำเข้าเงิน หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ไปยังเครือรัฐออสเตรเลีย 3) ส่งออกเงิน หรือทรัพย์สินอื่นจากเครือรัฐออสเตรเลีย 4) ประกอบธุรกรรมธนาคารที่เกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สินอื่น นอกจากนี้ กฎหมาย ฉบับดังกล่าว ยังได้กล่าวถึงความผิดที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับเงินหรือทรัพย์สิน หรือเกี่ยวข้องกับการเป็นเครื่องมือของอาชญากรรม โดยให้นำกรณีที่เกิดขึ้นไปใช้บังคับในมาตรา 400.3 ตามกรณี คือ “บุคคลต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิด ถ้า 1) บุคคลนั้นตั้งใจจะเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม หรือ 2) บุคคลนั้นมีความเสี่ยงที่จะเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม” สำหรับการพิจารณาในรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดกฎหมายจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สินเป็นกรณีที่บุคคลดังกล่าวเชื่อว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้น เป็นรายได้จากอาชญากรรม หรือบุคคลนั้นมีเจตนาว่าเงินหรือทรัพย์สิน จะกลายเป็นเครื่องมือของอาชญากรรมโดยองค์ประกอบความรับผิดดังกล่าว สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้ 1) กรณีมีเจตนา กล่าวคือ ผู้ใดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สินโดยรู้ว่าเงิน หรือทรัพย์สินนั้น เป็นรายได้จากอาชญากรรม หรือรู้ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้น จะกลายเป็นเครื่องมือของอาชญากรรม 2) กรณีมีความประมาท ต่อความจริง กล่าวคือ ผู้ใดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สินโดยเงินหรือทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะกลายเป็นเครื่องมือของอาชญากรรม และผู้ที่มีความประมาทต่อความจริง ว่าเงิน หรือทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรือความจริงที่ว่ามีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม 3) กรณีประมาทเลินเล่อ (เพิกเฉย) กล่าวคือ ผู้ใดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สิน โดยเงิน หรือทรัพย์สินนั้น เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะกลายเป็นเครื่องมือของอาชญากรรม และผู้ที่มีความประมาทเลินเล่อ (เพิกเฉย) ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม หรือ ความจริงที่ว่ามีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม โดยใช้ผลเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับเงิน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่บุคคลนั้นตั้งใจจะเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม หรือมีความเสี่ยงที่จะเป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรม

อภิปรายผล

จากข้อมูลการศึกษาที่ได้ค้นพบ สามารถนำมากำหนดเป็นการวิเคราะห์และอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความแตกต่างในการบังคับใช้เหตุอันควรเชื่อตามบทบัญญัติกฎหมาย

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่กำหนดให้อาศัยแต่เพียง “เหตุอันควรเชื่อ” โดยไม่มีการบัญญัติผูกโยงไปถึงการจำต้องมีพยานหลักฐานมาประกอบเหตุอันควรเชื่อแต่อย่างใดอยู่เลย กรณีเช่นนี้จึงทำให้เหตุอันควรเชื่อตามวิธีการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 92 (4) ว่าด้วยการค้นโดยอาศัยหมายจากศาล จึงมีความรอบคอบและความน่าเชื่อถือทางคดีมากกว่า เหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงิน เนื่องจากมีการนำเอาเรื่องของพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา กับเหตุอันควรเชื่ออยู่ด้วยอย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตเพิ่มเติมจากผลการศึกษาที่ได้รับมาเกี่ยวกับอำนาจเพื่อการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีอาญาโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่ออีกว่า กรณีสหรัฐอเมริกา ได้สร้างหลักประกันความคุ้มครองบุคคลจากการใช้อำนาจเพื่อการยึดอายัดทรัพย์สินจากฝ่ายรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 อันเป็นบทบัญญัติในทางเป็นหลักประกัน

สิทธิและเสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) ว่าประชาชนจะไม่ถูก เจ้าหน้าที่ของรัฐคน และยึดทรัพย์สินโดยมิชอบ หรือก็คือกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามค้นและยึดสิ่งของโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ หรือโดยไม่มีสาเหตุอันควร (Unreasonable searches and seizures) ความทางกฎหมายว่า “สิทธิของบุคคลที่จะรักษาความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สิน สิ่งของการถูกตรวจค้น หรือยึด โดยไม่มีสาเหตุ อันควร จะถูกล่วงละเมิดมิได้ และห้ามมิให้มีการออกหมายค้น เว้นแต่ จะมีเหตุอันควร ซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบาน หรือคำปฏิญาณและโดยเฉพาะหมายค้นนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะถูกจับกุม หรือสิ่งของที่จะยึด” โดยเหตุผลที่เพียงพอต่อการดำเนินการในกรณีเหล่านี้ ก็คือ การประกอบด้วยการพยานหลักฐานตามสมควร หาใช่อาศัยแต่เพียงเหตุผลพิจนิจตามความเชื่อในประเด็นแห่งความสงสัยของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐแต่เพียงประการเดียวแต่อย่างใด ดังนั้น เหตุอันควรเชื่อตามกรอบวิธีการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเกี่ยวกับการขออนุญาตค้น ตามบทบัญญัติมาตรา 92 (4) จึงสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาในคราวการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 ที่รับรองให้การค้นหรือการยึดทรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องอาศัยเหตุอันควรเชื่อประกอบกับพยานหลักฐาน ตามสมควร จึงมีการยึดอายัดทรัพย์สินของประชาชนได้ หาใช่อาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อประการเดียว ดังที่ใช้อยู่กับกรอบการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายพอกเงิน มาตรา 48 ของประเทศไทย แต่กระนั้น ในกรณีของมาตรา 108/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นกรณีของการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว กฎหมายได้บัญญัติให้กระทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อในเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (4) ผู้ร้องขอประกัน หรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ (5) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน ของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล โดยกรณีของมาตรา 108/1 นี้ กฎหมายไม่ได้บัญญัติไปถึงการให้คำนึงถึงพยานหลักฐานตามสมควรแต่อย่างใด เพียงแต่ระบุเหตุที่จะนำมายกอ้างเพื่อมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น สามารถกล่าวสรุปการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ว่า เหตุอันควรเชื่อตามกรอบวิธีการของประมวลกฎหมายอาญา มีอยู่ใน 2 ระดับ ได้แก่ เหตุอันควรเชื่อในระดับที่ต้องการพยานหลักฐานมาสนับสนุน ได้แก่ การขออนุญาตค้นตามกรณีมาตรา 92 (4) และเหตุอันควรเชื่อในระดับที่ไม่ต้องการพยานหลักฐานมาสนับสนุน ได้แก่ การพิจารณาการปล่อยชั่วคราว ตามกรณีมาตรา 108/1 อย่างไรก็ตามความเห็นของผู้ศึกษา เมื่อพิจารณาถึงไปทีละผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการใช้อำนาจรัฐจากการนำเอาเหตุอันควรเชื่อมาใช้ในทางข้อกฎหมาย การบังคับใช้เหตุอันควรเชื่อตามกรณีของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ที่ให้นำเอาพยานหลักฐานมาประกอบการใช้ดุลยพินิจของศาลนั้น ย่อมเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีที่มีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายพอกเงินแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีของการส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยตรง ทั้งกรณีของผู้ต้องหาและทั้งกรณีของบุคคลภายนอกที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดในครั้งนั้น จึงย่อมเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่งว่าเหตุอันควรเชื่อตามกรณีมาตรา 48 ของกฎหมายพอกเงิน สมควรจะต้องนำเอาพยานหลักฐานตามสมควรมาประกอบแก่กรณีเพื่อการมีคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สิน และอำนาจในประการดังกล่าวนี้ ควรตกอยู่แก่ตุลาการเป็นสำคัญ ดังแบบอย่างของการออกหมายค้นอันเป็นหมายอาญาตามวิธีการที่ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญารับรองไว้

มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า เมื่อนำเอาวิธีการในการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายพอกเงิน มาตรา 48 มาพิจารณาเทียบเคียงกับการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินตามกฎหมายพอกเงิน มาตรา 49 แล้ว ปรากฏว่ามีวิธีการอันแตกต่างออกไป กล่าวคือ กรณีการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของแผ่นดินโดยการร้องขอของพนักงานอัยการ ตามบทบัญญัติมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กฎหมายบัญญัติกำหนดให้ต้องอาศัย “พยานหลักฐาน” เข้ามาประกอบ อย่างมีนัยสำคัญ มิได้อาศัยเหตุอันควรเชื่อแต่เพียงประการเดียวในการดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งบัญญัติถ้อยความว่า “ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใด เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว” จากบทบัญญัติมาตรา 49 ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้กระจ่างชัดว่า ผู้ใช้อำนาจในการมีคำสั่ง คือ “ศาล” และจะต้องอาศัยพยานหลักฐาน จนเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่ทว่าในชั้นสอบสวนคดีตามบทบัญญัติมาตรา 48 กฎหมายพอกเงินกำหนดให้ผู้ใช้อำนาจเป็น “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” และไม่ให้นำเอาเรื่องของพยานหลักฐานตาม

สมควรมาใช้ประกอบกับเหตุอันควรเชื่อแต่อย่างใด ทั้งที่ผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล อันได้แก่ผู้ต้องหาในคดีฟ้องเงินและรวมถึงบุคคลภายนอกที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินนั้น ได้ปรากฏเกิดขึ้นตั้งแต่กระบวนการสอบสวนคดีแล้ว อนึ่ง การปรับเปลี่ยนจากการอาศัย “เหตุอันควรเชื่อ” ไปสู่ “การอาศัยการพิสูจน์ตามสมควรโดยมีพยานหลักฐานมาสนับสนุน” ในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ปรากฏผลสะท้อนในทางข้อดี ข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี กล่าวคือ การใช้อำนาจเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ในชั้นสอบสวนคดี เพื่อตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินนั้น จะประกอบด้วยน้ำหนักเหตุผลที่มีพยานหลักฐานมาอ้างอิงเป็นฐานเชื่อมโยง อันจะทำให้การบังคับใช้มาตรการกฎหมายเพื่อการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายการฟอกเงิน ตั้งอยู่บนฐานของความน่าเชื่อถืออย่างเพียงพอ หรือก็คือมิได้กระทำภายใต้ความเชื่อหรือความสงสัยของเจ้าพนักงานแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้สามารถชี้แจงเหตุผลความจำเป็นพร้อมด้วยพยานหลักฐานตามสมควรกับผู้ที่จะต้องถูกคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินนั้นได้

ข้อเสีย กล่าวคือ ด้วยที่การรวบรวมพยานหลักฐานตามสมควร จะต้องอาศัยระยะเวลาและข้อเท็จจริง มาประกอบแวดล้อม เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานตามสมควรนั้น และนั่นอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่รู้เห็น ทำการยกย้ายถ่ายโอนทรัพย์สินจนหลุดพ้นเงื้อมมือของกฎหมายไปได้

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ในเชิงเปรียบเทียบแล้ว แม้ข้อเสียจะสะท้อนผลออกมาในเรื่องของประสิทธิภาพของการควบคุมอาชญากรรมจากกฎหมายการฟอกเงินเพื่อติดตามไล่ล่าทรัพย์สินที่ได้รับหรือ เกี่ยวเนื่องมาจากการกระทำผิดกฎหมายมูลฐานก็ตาม แต่กระนั้นก็ไม่อาจละเลยต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกรับรองไว้โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อบัญญัติที่ 17 (2) และรวมถึงการรับรองขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง ซึ่งการใช้อำนาจรัฐเพื่อเข้าไปกระทบต่อสิทธิของประชาชน หรือแม้กระทั่งตัวของผู้ต้องหาที่ยังคงได้รับ บทความคุ้มครองตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 ย่อมจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องมีการพิจารณาและพยานหลักฐานตามสมควรเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังเช่นการขอออกหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ที่ศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาจากพฤติการณ์ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นแล้ว น้ำหนักของข้อดีจากการปรับเปลี่ยนหลักคิดวิธีการจากการอาศัย “เหตุอันควรเชื่อ” ไปสู่ “การอาศัยการพิสูจน์ตามสมควรโดยมีพยานหลักฐาน มาสนับสนุน” ในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีอยู่ อย่างเหมาะสมกว่าข้อเสีย

2. ผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินในคดีฟอกเงินตามความผิดมูลฐานที่กำหนดขึ้นโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 และความผิดมูลฐานตามกฎหมายอื่น จากผลของนิยามคำว่า “ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด” ได้อธิบายขอบเขตของสิ่งที่เรียกว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ ประกอบด้วย (1) สิ่งที่เป็น ตัวเงิน หรือ (2) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิด ฐานฟอกเงิน (3) การจำหน่าย จ่ายโอน ด้วยประการใดๆ และรวมถึงดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวด้วย ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่ายโอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้ง และไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใดก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และอาจต้องถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดินได้เสียทั้งสิ้น โดยคำว่า “บุคคลใด” ตามนัยแห่งนิยามศัพท์กฎหมายดังกล่าวนี้ รวมความไปถึง ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา หรือแม้กระทั่งบุคคลภายนอกอื่นที่เป็น ผู้สุจริตและมีได้ตกอยู่ในวงข่ายการตั้งข้อหาผู้ฟอกเงินอยู่ด้วย จากวงข่ายที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ซัดกรอบขึ้นตามนิยามศัพท์คำว่า “ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด” นับเป็นการขีดกรอบจำกัดความสามารถก่อผลกระทบไปถึงบุคคลต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ถูกคำสั่งยึดและอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินอย่างกว้างขวางเป็นอย่างมาก ถึงขนาดที่ว่าแม้กระทั่งสุจริตชนทั่วไปที่ได้รับความคุ้มครองในสิทธิในทรัพย์สินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน” (properties right) ก็สามารถที่จะได้รับผลกระทบจากข้อบัญญัติแห่งกฎหมาย ฟอกเงินได้อยู่ด้วย ซึ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่กล่าวไว้ในระดับ

กฎหมายระหว่างประเทศ โดยปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 17 (2) ได้รับรองสิทธิประการนี้ไว้เช่นกัน กล่าวคือ บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้ ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้ มาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการไล่ล่าทรัพย์สิน จึงก่อผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลใน 2 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติของผู้ต้องหา และมิติของบุคคลภายนอกที่เป็นสุจริตชน โดยจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดกรณีการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ เป็นการชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีตามกฎหมายฟอกเงิน คำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินที่เกิดขึ้นนี้ ย่อมก่อผลเป็นการ รอนสิทธิในกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ และหากนำเหตุอันควรเชื่อที่ไม่จำเป็นต้องนำพยานหลักฐาน มาประกอบในการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวตามกฎหมายฟอกเงินมาตรา 48 มาพิจารณาด้วยแล้ว จะยิ่งเห็นได้ว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน ได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล เป็นอย่างมาก แม้บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ต้องหาในคดีฟอกเงินก็ตาม เพราะเหตุอันควรเชื่อแต่เพียงประการเดียว ก็คือ การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับปฏิบัติการ มิใช่โดยอำนาจตุลาการ และที่สำคัญเหตุอันควรเชื่อนั้นก็ได้อาศัยพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่แต่อย่างใด เหตุอันควรเชื่อตามกฎหมาย ฟอกเงินจึงส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ต้องหาอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ปัจจัยที่จะต้องพิจารณาประการต่อมา คือ ด้วยที่สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ถูกรับรองไว้ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ 1948 ข้อบัญญัติที่ 17 (2) ซึ่งรับรองให้บุคคลใดจะถูกเอาทรัพย์สินไปจากตนตามอำเภอใจไม่ได้ ทำให้สิทธิในทรัพย์สินมีฐานะเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง จากปัจจัยส่วนนี้เอง เมื่อกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย ถูกออกแบบในกรณีของการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในชั้นสอบสวนคดี ให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถยึดอายัดทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราวได้นานถึง 90 วัน โดยอาศัย แต่เพียงเหตุอันควรเชื่อของเจ้าหน้าที่รัฐแต่เพียงประการเดียวดังที่กล่าวไว้ จึงเป็นการก่อผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหารายนั้นไปด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 ได้กำหนดขึ้นเป็นหลักการแล้วว่า การตรากฎหมายที่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งของสิทธิมนุษยชนอยู่ด้วยอย่างให้ความสำคัญ หากกฎหมายใดตราขึ้นโดยส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์จนเกินสัดส่วนความเหมาะสม บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ย่อมถือว่าเป็นการตราขึ้นโดยไม่ชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้เอง ในความเห็นของผู้ศึกษา เมื่อกฎหมายฟอกเงิน มาตรา 48 รับรองอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้เป็นการชั่วคราวได้ยาวนานถึง 90 วันจากการอาศัยแต่เพียง เหตุอันควรเชื่อ บทกฎหมายดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินอันเป็นสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหารายนั้น เป็นอย่างมาก ประกอบกับการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินดังกล่าวนี้ ได้เกิดขึ้นเป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จในชั้นสอบสวนคดี กล่าวคือ โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของ “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ตามกรณีเท่านั้น มิได้กระทำได้ขึ้นโดยดุลยพินิจของศาล บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมีวิธีการในการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินที่ขัดแย้งกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อที่ 5 2. และ 3. ซึ่งได้กำหนดเป็นเงื่อนไขให้รัฐภาคีจะต้องบังคับใช้มาตรการกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินในคดีอาญาจากอำนาจของศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยจะต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานในการดำเนินการเป็นสำคัญ จากข้อมูล ที่ผู้ศึกษาวิเคราะห์ห่ออภิปรายขึ้นนี้ กระบวนการเพื่อการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินโดยอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อ ตามกฎหมายฟอกเงิน เมื่อนำไปพิจารณาเทียบเคียงกับสิทธิในทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นการก่อผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ต้องหาอยู่อย่างมาก อันเป็นปัจจัยทางเหตุผลอันสมควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 48 นี้เสีย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ในข้อบัญญัติที่ 17 (2) เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน และรวมไปถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อที่ 5 2. และ 3. ที่ได้อภิปรายวิเคราะห์ไว้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน กรณีศึกษาเหตุอันควรเชื่อ ตามกฎหมายฟอกเงิน ปรากฏบทสรุปในภาพรวมพร้อมกับประเด็นการข้อเสนอแนะทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

บทสรุป

จากการศึกษา พบว่า เหตุอันควรเชื่อตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 วรรคหนึ่ง เป็นการรับรองโดยกฎหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถนำเอาเหตุอันควรเชื่อแต่เพียงประการเดียว โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานตามสมควรมาสนับสนุนประกอบในการพิจารณาออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ซึ่งการบังคับใช้เหตุอันควรเชื่อตามกำหนดหมายฟอกเงินนั้น มีความแตกต่างไปจากการบังคับใช้เหตุอันควรเชื่อตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ว่าด้วยการขออนุญาตค้นโดยศาล ที่จะต้องนำเอาเหตุอันควรเชื่อ มาพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานตามสมควร เพื่อนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจออกหมายค้น โดยวิธีการบังคับใช้ เหตุอันควรเชื่อตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) บัญญัติไว้ นี้ มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อที่ 5 2. และ 3. และเป็นความสัมพันธ์กับหลักความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 ที่ว่าประชาชนจะไม่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐคน และยึดทรัพย์สินโดยมิชอบที่จะต้องประกอบด้วยพยานหลักฐานตามสมควร ในการดำเนินการเพื่อกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยเหตุนี้ มาตราการกฎหมายเพื่อการยึดอายัดทรัพย์สินโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อตามกฎหมายฟอกเงิน จึงยังคงปรากฏ ข้อบกพร่องที่สมควรจะต้องได้รับการแก้ไขพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาและผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจากการบังคับใช้มาตรการกฎหมายเพื่อการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน โดยมาตรา 48 ที่รับรองให้ “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” มีอำนาจในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยอาศัยแต่เพียงเหตุอันควรเชื่อแต่เพียงเท่านั้นมาใช้เป็นฐานในการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินในคดีการฟอกเงิน อันเป็นการส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาและรวมถึงสุจริตชนที่มีส่วนได้เสียกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินจนเกินสมควร ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทาง การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อ ใน 2 ประเด็นข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การอาศัยการพิสูจน์ตามสมควรโดยมีพยานหลักฐานมาสนับสนุนในการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ที่รับรองอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ อาศัยแต่เพียง “เหตุอันควรเชื่อ” เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐาน มาประกอบเหตุอันควรเชื่อแต่อย่างใด โดยสามารถยึดอายัดทรัพย์สินไว้ได้นานถึง 90 วัน อันแตกต่างไปจากกรณี การขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของแผ่นดินโดยการร้องขอของพนักงานอัยการ ตามบทบัญญัติมาตรา 49 วรรคหนึ่งของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ต้องอาศัย “พยานหลักฐาน” เข้ามาประกอบ มิได้อาศัยเหตุอันควรเชื่อแต่เพียงประการเดียวในการดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งบัญญัติถ้อยความว่า “ในกรณีปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว”

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ อันเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคดีการอาศัยเหตุอันควรเชื่อเพื่อมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 วรรคหนึ่งเสียใหม่ โดยให้เป็นไปในแนวทางการอาศัยการพิสูจน์ตามสมควรโดยมีพยานหลักฐาน มาสนับสนุนในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 48 วรรคหนึ่งความตอนต้น เป็นถ้อยบัญญัติใหม่ ความว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากปรากฏพยานหลักฐาน ตามสมควรที่เป็นเหตุให้ควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด.....”

2. การกำหนดให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินแทนที่คณะกรรมการธุรกรรม

จากข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการกฎหมายในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินโดยอาศัยเหตุอันควรเชื่อ ประกอบเข้ากับพยานหลักฐานตามสมควรที่ได้เสนอไว้ในประเด็นก่อนหน้า จากข้อมูลการศึกษา ปรากฏว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 48 รับรองอำนาจในการมีคำสั่ง

ยึดอายัดทรัพย์สินให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในชั้นสอบสวนคดีในทางเบ็ดเสร็จ กล่าวคือ โดย “คณะกรรมการธุรกรรม” หรือ “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ให้อำนาจในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ตั้งแต่ชั้นสอบสวนคดี ซึ่งจากข้อมูลในประเด็นดังกล่าวนี้ จากข้อมูลการศึกษา เป็นวิธีการในการดำเนินการที่ขัดแย้งแตกต่างไปจากหลักการสากลและข้อกำหนดของกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ (1) ขัดแย้งกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 กล่าวคือ ในข้อ 5 2. และ 3. ได้กำหนดให้การใช้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้านยาเสพติดจากอำนาจของศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยจะต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานในการดำเนินการ (2) ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดสากลที่ใช้บังคับอยู่ในเครือรัฐออสเตรเลีย กล่าวคือ พระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมทางการเงิน ค.ศ. 1988 (Financial Transaction Report Act 1988) มาตรา 32 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับ การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้บัญญัติรับรองในเชิงอำนาจถ่วงดุลโดยมอบให้ศาลเป็นผู้ที่มีอำนาจในการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน จากวิธีการเสนอคำร้องของเจ้าหน้าที่รัฐไปยังศาล มิใช่การมีคำสั่ง ยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่รัฐในชั้นสอบสวนคดีในลักษณะเบ็ดเสร็จ ดังเช่นกฎหมายการฟอกเงินของ ประเทศไทย ในการนี้ เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 48 อย่างสมบูรณ์ บนความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบ ค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 5 2. และ 3. และรวมถึงตามแบบอย่างกฎหมายของพระราชบัญญัติรายงานธุรกรรมทางการเงิน ค.ศ. 1988 (Financial Transaction Report Act 1988) ของเครือรัฐออสเตรเลีย ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวทางการพัฒนากฎหมายฟอกเงินด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยบัญญัติทางกฎหมายของมาตรา 48 ในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ความว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่เป็นเหตุให้ควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน”

วรรคสอง ความว่า “ภายหลังจากศาลได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ศาลพิจารณาเหตุอันควรเชื่อประกอบพยานหลักฐานตามสมควรว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ เพื่อมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้เป็นการชั่วคราว”

อนึ่ง หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดภายใต้แนวทางการแก้ไขที่ผู้ศึกษาเสนอแนะไว้นี้ ย่อมมีผลทำให้การดำเนินการควบคุมอาชญากรรมโดยอาศัยกฎหมายการฟอกเงิน ตั้งวางอยู่บนฐานของ “พยานหลักฐานตามสมควร” และ “เหตุอันควรเชื่อ” อันมีน้ำหนักเพียงพอต่อการใช้อำนาจตามกฎหมายโดยองค์กรศาล เพื่อการเข้าไปกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อบัญญัติที่ 17 (2) รับรอง และรวมไปถึง จะทำให้การดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินเกี่ยวกับการยึดอายัดทรัพย์สินในชั้นสอบสวนคดีสอดคล้องกับวิธีการ ที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อที่ 5 2. และ 3. กำหนดไว้ ที่ให้นำเอาเรื่องของพยานหลักฐานตามสมควรมาประกอบเป็นเหตุในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>. [2567, มีนาคม 8]

กองกำกับและตรวจสอบ สำนักงาน ปปง.. (ม.ป.ป.). **แนวทางการปฏิบัติตามกฎว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินสำหรับผู้มีหน้าที่รายงาน**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/OversightOfEmoney/Meeting_Oversight/epayment%20%202560E0%B8%99.pdf [2566, สิงหาคม 14]

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2548). **แนวความคิดว่าด้วยรัฐ** (ตอนที่ 1) [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=295> [2566 กรกฎาคม 18]
- ขจีรัตน์ อัครจิตสกุล. (2551). **กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณีการรายงาน ธุรกรรมขององค์กรที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุกิตต์ โพธิ์ชัย. (2559). **ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จำแลง กุลเจริญ. (2537). **กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน**. *ตุลพาท*. 1(4). 19-20.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 9.
- ฐปนพ กิตติสุข. (2558). **ปัญหาการเข้าไปจัดการทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **กฎหมายน่าคิด พรบ.ฟอกเงิน : เพิ่มสิ่งที่ควรเพิ่ม**. *หลากหลายกฎหมายหลายธุรกิจ*. 2(17). 69-71.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (พิมพ์ครั้งที่ 2)** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุญศรี มีวงอุโฆษ. (2549). **หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ**. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- พงศ์จักร สร้อยสุวรรณ. (2555). **พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณีการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี กนกวารี. (2559). **หลักนิติธรรมกับการเข้าใช้สิทธิทรัพย์สินของรัฐ**. รายงานส่วนบุคคลหลักสูตรหลัก นิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- มีชัย บรรจงปรุ. (2560). **ปัญหาเกี่ยวกับการค้นในที่สาธารณะเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://law.master.kbu.ac.th/StudentTheses/2560/07.pdf> [2567, มีนาคม 19]
- ลักคณา พบรมเย็น. (2552). **แนวคิดกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายโรมัน**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org>. [2567, มีนาคม 18]
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. 28 ความผิดกฎหมายฟอกเงิน. **วารสารบัณฑิตศึกษา** [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://justicechannel.org/read/law-suggestion/anti-money-laundering2023?cn-reloaded=1> [2566, กรกฎาคม 1]
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: คู่มือ ประชาชน**. กรุงเทพฯ.